

Styrets beretning 2019

Virksomhetens art

Afghanistankomiteen (NAC) ble stiftet i 1980, og er en medlemsbasert solidaritetsorganisasjon med virksomhet i Norge og Afghanistan. Organisasjonens formål er å, sammen med det afghanske folk bidra til utvikling av et selvstendig, fredelig og demokratisk Afghanistan; fremme kunnskap om Afghanistan i Norge; samt å fremme vennskap mellom det norske og afghanske folk.

Afghanistankomiteen har hovedkontor i Kolstadgata 1 i Oslo. Programvirksomheten i Afghanistan ledes fra Kabul, med regionskontorer i Badakhshan og Ghazni, et provinskontor i Faryab, samt prosjektkontorer for helseutdanninger i Kapisa, Khost, Nangarhar og Paktia. Organisasjonen hadde i 2019 fire ansatte i Norge, og 359 ansatte i Afghanistan. Medlemmer som bidrar frivillig er en sentral ressurs i organisasjonen, i styret, prosjektutvalg, og lokallaget i Bergen.

Styret

Leder: Beate Fasting.

Nestleder: Sverre Hjellose

Styremedlemmer: Sediq Zazai, Gry Synnevåg og Rolf Andreas Vestvik

Varamedlemmer: Britt Kejo, Hasina Shirzad og Terje Skaufjord

Styret konstituerte seg umiddelbart etter årsmøtet 15 juni, og har avholdt 5 møter: 23. september, 25. november, 4. februar, 30. mars, 27 april. Varamedlemmer har møtt, og blitt gitt stemmerett ved behov.

Styrets arbeid

I samsvar med det toårige arbeidsprogrammet som ble vedtatt av årsmøtet xx 2019 har styret hatt fokus på følgende arbeidsområder: (1) Utviklingsprogram i Afghanistan, (2) Kommunikasjon, (3) Organisasjon, (4) Økonomiforvaltning og finansiering, (5) Antikorrupsjon og (6) Helse, miljø og sikkerhet.

Styret har fattet 27 vedtak i 2019

Styrets organisering og oppgaver

Sikkerhetssituasjonen har vært tema for alle styremøtene. For sjetten år på rad har UNAMA dokumentert flere enn 10 000 sivile skader og tap som følge av konflikt og terrorhandlinger, med 3403 drept og 6989 skadet i 2019. Økt kriminalitet gjør også situasjonen utrygg. Presidentvalget ble gjennomført 28. september etter å ha vært utsatt to ganger fra opprinnelig dato i april. Innen

utgangen av året hadde den uavhengige valgkommissjonen fortsatt ikke offentliggjort valgresultatet. Den uavklarte situasjonen etter valget medførte økt utrygghet. Sammenlignet med situasjonen i 2018, har ikke NAC arbeid og prosjekter blitt direkte berørt, men situasjonen har vært utfordrende, spesielt når det gjelder reisevirksomhet med bil og offentlig transport internt i provinser, og mellom provinser og Kabul, slik at det i økende grad har vært nødvendig å bruke lufttransport. Den humanitære situasjonen i landet er også ekstremt krevende med internt fordrevne, og flyktninger som deporteres tilbake fra nabolandene. 33 % av befolkningen, flere enn 10 millioner mennesker anslås å være i en akutt situasjon som følge av mangel på mat. Den politiske situasjonen har vært preget av en viss optimisme som følge av forhandlinger mellom USA og Taliban. Talibans posisjon er styrket, mens myndighetenes posisjon er svekket som følge av rivalisering, uavklart valgresultat og korrupsjon. Situasjonen er preget av frykt for fremtidige levekår og sikkerhet. Styret er svært imponert over ansatte i Afghanistan som gjennomfører aktiviteter, rapportering og monitorering under svært vanskelige forhold. Det er svært gledelig å høre at ansatte som jobber for NAC opplever at de gjør en positiv forskjell gjennom organisasjonens aktiviteter.

For å tilrettelegge for effektive styremøter har styrets ledelse avholdt formøter med Generalsekretær i forkant av hvert styremøte med gjennomgang av sakspapirer og forberedelser av forslag til vedtak. Generalsekretær og landdirektør rapporterer omfattende om drift og fremdrift i oppfølgingen av arbeidsprogrammet til hvert møte. I tillegg til styremøtene har styreleder blitt jevnlig orientert om virksomheten gjennom møter og telefonsamtaler med Generalsekretær. Nestleder har hatt et særlig ansvar for å følge opp budsjettstyring og økonomiforvaltningen. Nestleder har også oppdrag som intern-revisor, og gjennomførte en intern-revisjon av flere kontorer i Afghanistan 1-20 Oktober. Dette ga bedre innsikt i og forståelse av både organisatoriske og økonomiske forhold i organisasjonen.

Utviklingsprogram

2019 har vært et svært travelt år, med mye aktivitet. Et nytt treårig program «Empowering Rural Afghanistan» (ERA), som støttes av NORAD og UD med 30 millioner per år fra 2019-2021 er igangsatt. Programmet representerer en videreføring av organisasjonens langsiktige arbeid innenfor helse, utdanning og miljø og bærekraft, men medfører en konsentrasjon av arbeidet på flere områder, og en enda tettere integrering med programaktiviteter støttet av andre givere. Dette gjelder særlig helse-utdanning, der NAC tidligere støttet skoler i flere provinser. Utdanning av jordmødre, helsesøstre, fysioterapeuter, farmasøyter og bioingeniører er nå samlokalisert til et nyopprettet Institute of Health Sciences (IHS) i Gardez i Paktia med et campus for mannlige fysioterapistudenter i Khost. IHS-Gardez drives i tett samarbeid med sentrale og lokale helsemyndigheter og utdanner helsepersonell til Ghazni-, Khost- Logar-, Paktia- og Paktika-provinsene. Høyskolen drives med støtte fra NORAD/UD, Direktoratet for Internasjonalisering av Utdanning (DIKU), EU og Verdensbanken/Afghanske helsedepartementet (Sehatmandi-prosjektet). I tillegg til utdanningen av helsearbeidere ved IHS-Gardez har NAC støttet opp om etableringen av et nytt IHS i Mahmud-e-Raqi i Kapisa-provinsen med studenter fra Bamiyan-, Ghazni-, Kabul-, Kapisa-, Parwan- og Wardak-provinsene. Utdanning av jordmødre og sykepleiere ved IHS-Jalalabad videreføres som tidligere år. Totalt har NAC over 250 helsearbeidere i utdanning.

NAC har også økt konsentrasjon av arbeidet i provinsene Badakhshan, Ghazni og Faryab. Det er inngått et tett partnerskap med 30 lokalsamfunn om styrking av utdanning gjennom hele skoleløpet fra barnehager og førskole til videreutdanning for lærere, samt forberedelseskurs for kankor-eksamen (inngangsbilletten til høyere utdanning), og kompetansebygging innen entreprenørskap, IT og språk for unge etter endt utdanning. I partner-landsbyene arbeides det også med tiltak for økt

matproduksjon og for en ansvarlig og bærekraftig utnyttelse av de begrensede ressursene. Arbeid for å redusere risiko under katastrofer og klimatiltak som beskyttelse av vannkilder, skogplanting og bygging av flom-, og erosjonsbeskyttende vegger, planting av motstandsdyktige avlinger og konstruksjoner som tåler jordskjelv er sentralt i dette arbeidet. Det Norad/UD finansierte arbeidet suppleres med prosjekter støttet av andre donorer som Verdens Matvareprogram (WFP). I 2019 ble det med støtte fra UD og WFP bygget og rehabilitert flere titalls kilometer med vanningskanaler og annen infrastruktur som bidrar til økt matproduksjon, og beskytter lokalsamfunn og infrastruktur fra flom. I tillegg samarbeider NAC med 20 skoler i tillegg til de landsbyene vi jobber tettest med, med støtte fra Economic and Social Research Council (ESRC) gjennom Washington University St. Louis (WUSTL) i Missouri, USA. Dette er en del av et afghansk-pakistansk forskningsprosjekt der også Den svenske afghanistankomiteen inngår som samarbeidspartner.

Arbeidet med opplæring i å håndtere konflikter i familier og lokalsamfunn gjennom dialog videreføres i lokalsamfunn, og ved helseutdanningene, med faglig støtte fra Nansen Fredssenter.

Det pågår et kontinuerlig arbeid med å utvikle manualer, håndbøker og redskaper for de ulike aktivitetene slik at NAC i enda større grad kan dele metodikk og erfaringer med andre aktører. Det er også iverksatt et arbeid med å systematisere erfaringene fra arbeid med ulike partnere for å utvikle en partnerstrategi. Dette vil bli slutført i neste arbeidsperiode.

Kommunikasjon

Gjennom året er kommunikasjonsteamet i organisasjonen styrket med to nye ansatte i Oslo med kommunikasjonsfaglig bakgrunn. Dette er en dreining, som er ment å gi organisasjonen mere synlig utover etablert medlemskare. Det er utviklet en kommunikasjonsplattform som gir NAC en distinkt og tydelig stemme, og som definerer formen på skriftlig og visuelt innhold til ulike medier. Det er etablert en ny nettside, og det produseres nå et audiovisuelt materiale til sosiale medier til bruk både for informasjonskampanjer og innsamling. Nødvendig infrastruktur for et effektivt medlems og giverarbeid er dermed på plass. I Afghanistan har vi også kompetanse til å produsere audiovisuelt materiale, og vi har kommet langt i å få på plass et kommunikasjonsteam som samarbeider på tvers av kontorene. Blant annet ble det gjennomført en dekning av presidentvalget der ansatte fra alle kontorer bidro med å stemningsrapporter, bilde/video og analyser som ble publisert fortløpende i sosiale medier. Dette er et arbeid som gir konkrete resultater. Med jevnlig publisering av skreddersydd materiell til våre tre hovedkanaler, Facebook, Instagram og Twitter, øker stadig antallet følgere på alle tre hver uke.

På Facebook har alle postene publisert i 2019 samlet sett nådd ut til 193.905 personer. 37,4% av disse personene ble nådd etter at vi for alvor begynte å implementere strategien vår for sosiale medier, i månedene november og desember.

På Facebook hadde vi en økning i antall netto følgere på 537 stykker; antallet publiserte poster økte betydelig mot slutten av året, med en påfølgende økning i antall følgere, og fra 1. november til 31. desember økte antallet netto følgere med 152 stk. Økningen av nye følgere på Facebook sammenliknet med det foregående året er på 88,4%. Postene på Facebook har ført til *engasjement* (reaksjon som «liking», «hjerter» osv, kommentarer og delinger) som har økt med 277% sammenliknet med 2018. Det har blitt spilt av 148.000 minutter av våre videoer i 2019, som er en økning på 45%.

Publikummet til filmen med en erfaren frivillig i forbindelse med Julekampanjen, besto av 14% av våre følgere, og 86% av mennesker som ikke følger NAC fra før. Altså nådde vi i veldig stor grad ut

forbi det vanlige publikummet vårt. Det samme gjaldt filmen med leder for Jordmorforeningen (DNJ) i den samme kampanjen hvor våre følgere kun utgjorde 12%, og 88% var utenfor vårt vanlige publikum. Dette viser også hvor viktig det er å samarbeide med andre aktører for å nå ut til flest mulige.

I Norge har det også vært et aktivt år med opplysningsarbeid. Det ble gjennomført en seminarrekke med ulike perspektiv på fredsprosess i Afghanistan, med alt i alt ca. 200 gjester. En TV-opptreden, 3 radiointervjuer, 4 kronikker og 12 artikler kom på trykk som en følge av vårt mediearbeid. Vi har jobbet aktivt med å fremme afghanske perspektiver, og har gitt særlig bidratt til at norsk-afghanske kvinner har fått dele sine synspunkter om Afghanistan og kvinners rettigheter i flere kanaler.

NAC har også gjort et aktivt arbeid for å påvirke norsk politikk i forhold til Afghanistan og arbeidet med sårbare stater, mer generelt. Dette har vært særlig viktig i forbindelse med regjeringens arbeid med ny strategi for arbeidet i Afghanistan, der NAC har kommet med skriftlige og muntlige innspill, og deltatt på en rekke innspillmøter hos NORAD og UD. NAC er pådriver for at strategier for arbeid i Afghanistan og andre sårbare stater skal offentliggjøres

Organisasjon

Styrking og utvikling av organisasjonen er et særlig fokus. Styret følger opp arbeidet med anbefalingene fra organisasjonsgjennomgangen i 2018, blant annet ved at styrets nestleder har gjennomført en intern-revisjon, der landkontoret i Kabul, region-kontoret i Faizabad og IHS-Gardez ble besøkt. Det overordnede målet med internrevisjonen var å bistå NAC i det pågående arbeidet med å styrke arbeidsprosesser og systemer, med et særlig fokus på anti-korrupsjon. Det ble formulert anbefalinger som administrasjonen arbeider med å følge opp. Hovedintrykket fra internrevisjonen er at organisasjonen er velfungerende med kompetente medarbeidere som evner å samarbeide godt til organisasjonens beste, og som tar fatt på vanskelige spørsmål som positive utfordringer.

I perioden er det utarbeidet nye stillingsbeskrivelser for alle ledende stillinger, som klargjør rapporteringslinjer og ansvarsområder. Permanent stedfortreder for landdirektør, med lederansvar for HR, Innkjøp og øvrige støttefunksjoner er på plass. NAC har god erfaring med å forfremme talentfulle ansatte, og om nødvendig, bygge deres kompetanse til å fylle nye posisjoner. Det er derfor gjort interne grep i form av omorganisering fremfor ekstern rekruttering. Enkelte stillinger står dessverre også åpne som følge av begrensede ressurser. Som nærmere beskrevet under avsnittet om økonomiforvaltning og finansiering er det store utfordringer med valuta tap som følge av svekket krone, som medfører at vi ikke har mulighet til å dekke alle personalbehov.

Det er også arbeidet med å styrke intern kommunikasjon, og deling av informasjon mellom styret, program-utvalg og leder-teamet i Afghanistan. Ledermøter i Afghanistan er avholdt i forkant av hvert styremøte. Kommunikasjonsteamet med medlemmer i Norge og Afghanistan har ukentlige møter.

De mest stabile frivillige, og de som bidrar mest til organisasjonens arbeid er programutvalget og lokalkomiteen i Bergen. Organisasjonen har også enkeltpersoner som bidrar betydelig til program og organisasjon. Sekretariatet utforsker ulike modeller for frivillig arbeid, og har hatt god hjelp av flere nye medlemmer i forbindelse med seminarrekken om fredsprosessen. Erfarne frivillige bidrar også som rådgivere, og med innspill til kronikker og medieutspill. Inkludering av aktive medlemmer vil bli viktig i utforming og gjennomføring av nye informasjonstiltak, og organisasjonen forsøker å tilpasse arbeidet med frivillighet prosjekt, og ad-hoc basert innsats.

Finansiering og økonomiforvaltning

En ny treårig avtale med Norad/UD gir sammen med flere langsiktige avtaler med andre internasjonale donorer som EU og Verdensbanken/Sehatmandi en forutsigbarhet til arbeidet, innenfor en budsjetttramme som er rimelig god. Dessverre har vekslingskursen mellom NOK og USD en negativ utvikling, og deler av økning i bevilgning fra NORAD/UD fra sist treårsperiode har i realiteten gått tapt i bankoverføringene. Ustabil og stadig svakere kronekurs har vært et problem gjennom flere år, og kostnadskutt er allerede gjennomført. Dette har implikasjoner for større investeringer, og for ansettelse som var planlagt for å gjennomføre anbefalinger fra organisasjonsgjennomgangen i 2018. Dersom utviklingen fortsetter i 2020 vil det bli nødvendig å kutte aktiviteter og personalkostnader.

Tross begrensede personalressurser ved kontoret i Oslo første halvdel av 2019 ble det samlet inn tilstrekkelig midler fra individuelle givere og Krohnengen skole til å dekke egenandelskravet knyttet til avtalen med NORAD. Ny nettside kom også på plass akkurat i tide til å gjennomføre en julekampanje i samarbeid med Den norske jordmorforeningen (DNJ). Ny nettside og ny giverdatabase er på plass, og med det nødvendig infrastruktur for innsamling. Nye ansatte ved hovedkontoret i Oslo har bakgrunn fra innsamling og kunnskap til å lage audiovisuelt materiale til innsamling og profilering av organisasjonen. Den knappe tiden i 2019 ble det gjort viktige erfaringer som danner grunnlag for styrking og videreutvikling av innsamlingsarbeidet i årene som kommer.

Økonomiforvaltningen er gradvis styrket gjennom de senere årene. Ny regnskapsfører har overtatt mye av ansvaret for regnskapsarbeidet. Rutiner for samarbeid med finansavdelingen i Afghanistan er videreutviklet og forbedret. Revisors har svært få kommentarer til organisasjonens administrative og økonomiske rutiner og praksiser, noe som også er en god indikator på at systemer fungerer som de skal. Dette er noe styret har hatt fokus på, og det er derfor veldig gledelig å se så tydelige tegn på at arbeidet som er nedlagt har gitt resultater.

Antikorrupsjon

På oppdrag fra NAC har den nye regnskapsføreren gjennomgått relevante manualer og styringsdokumenter og intervjuet ansatte om organisasjonens anti-korrupsjonsarbeid. Hovedanbefalingen er at organisasjonen bør styrke de mer pro-aktive antikorrupsjonstiltakene. For å følge opp har alle ledende stillinger fått arbeid mot korrupsjon som en del av sin stillingsbeskrivelse, og det er igjen opprettet en stilling som internrevisor i Kabul. Som en del av sitt oppdrag som internrevisor tok styrets nestleder opp sårbarhet for korrupsjon i alle sine møter i Afghanistan. Internrevisor rapporterer om at det er en høy grad av åpenhet i organisasjonen om utfordringer ved å arbeide i et land med en svært omfattende korrupsjonsproblematikk. Det er et behov for å forbedre rutiner for varsling og dokumentere systematisk kontroller av korrupsjon, også når de ikke finner noe som er galt. Ansatte skal derfor oppfordres til å rapportere også mindre forsøk på korrupsjon, slik at dette blir registrert. Generelt anbefales det å fortsette med den gode og konstruktive åpenheten om anti-korrupsjon som preger organisasjonen.

Som en del av antikorrupsjonsarbeidet har styret hatt fokus på kartlegge mulige interessekonflikter innenfor organisasjonen. I tillegg til taushetserklæring, skal tillitsvalgte i styret og programutvalget nå redegjøre for sine øvrige verv og interesser.

Helse miljø og likestilling

Arbeidsmiljø og ansatte

Ansatte og frivillige er Afghanistankomiteen viktigste ressurs. Organisasjonen har 359 ansatte i Afghanistan. I Norge har organisasjonen 3 fulltidsstillinger og en ansatt i 60 % stilling. Sikkerhet for ansatte har høyeste prioritet. Sykefravær, skader og hendelser blir systematisk registrert av HR-avdelingen i Kabul. I Oslo har det i perioder har vært lav bemanning i forbindelse med utskifting av ansatte.

Det er gjort investeringer i fysisk sikring av alle kontorer, gjestehus og studiesteder de senere årene, slik at alle har rask og enkelt kan evakuere til sikre rom. Kontorene er også rustet opp innendørs med bilder, maling og grønne planter. Ved kontoret i Oslo har alle ansatte nå fått heve og senke pult og nye justerbare kontorstoler. NAC har etiske retningslinjer som signeres av alle ansatte og frivillige, som også omhandler seksuell trakassering. Den psykiske belastningen ved å leve med krig og konflikt må ikke undervurdere. Internasjonalt ansatte har jevnlig profesjonell debrief i Oslo, og det er psykososiale tiltak for nasjonalt ansatte i samarbeid med flere afghanske psykologer.

I perioden har styret utarbeidet en lønnspolitikk som gir retningslinjer for lønnsfastsettelse og lønnsutvikling for de ulike stillingskategoriene.

Likestilling

Afghanistankomiteen har jobbet bevist med å sikre kjønnsmessig og etnisk balanse blant de ansatte, og når det gjelder målgrupper for programarbeidet. ATR-Consultings gjennomgang av IRD III fremhever organisasjonens evne til å inkludere alle grupper i lokalsamfunnet, uavhengig av etnisk, språklig, religiøs, kjønnsmessig og sosial bakgrunn som en særlig suksess. Ingen av de 19 nøkkelinformantene i undersøkelsen mente NAC favoriserte noen grupper fremfor andre. Dette er viktig sett ut fra et likestillingsperspektiv, men det å bli oppfattet som upartisk er også svært viktig i en sikkerhetssituasjon der det i økende grad er spenninger mellom grupper.

Afghanistankomiteen har i de siste årene jobbet for å styrke funksjonshemmedes rettigheter. Som et resultat av dette viktige inkluderingsarbeidet utgjør funksjonshemmede nå over 2% av arbeidsstyrken i NAC, og alle partnerskolene er inkluderende og tilbyr utdanning for barn både med og uten funksjonshemninger. I tillegg er en av de 30 partnerskolene til NAC er en skole for barn med hørselshemninger som bruker tegnspråk som undervisnings- og læringspråk – Dette arbeidet gjøres i samarbeid med Det afghanske døveforbundet (ANAD).

Vi har nå en kvinneandel på over 30%. To av Afghanistankomiteens syv regions-, provins- eller prosjekt kontorer ledes av kvinner

Ettersom kvinner i Afghanistan systematisk utsettes for ekskludering, undertrykkelse og vold, er programmene våre spesielt innrettet mot å styrke kvinners politiske, sosiale og økonomiske rettigheter og samt deltakelse i utviklingen av det afghanske samfunnet på lokalt og sentralt nivå.

For å legge til rette for kvinnelige ansatte har NAC et tilbud om transport til og fra jobb. Det gis også tilskudd til barnehager som er styrt og drevet av kvinnene i Afghanistankomiteen. Barnehagen er også åpen for barn av mannlige ansatte, forutsatt at ektefellen er yrkesaktiv. Kvinnelige ansatte rapporterer likevel om at de i mindre grad enn mannlige ansatte har beslutningsmyndighet, og at det er viktig å involvere menn mer i arbeidet for kvinners rettigheter, også internt i organisasjonen, for å lykkes med en slik tilnærming i programarbeidet. En utfordring knyttet til å ansette kvinner i ledende stillinger, er at slikt arbeid ofte krever mye reising, og arbeid på kveldstid og i helgene noe som dessverre ennå er vanskelig utfra sosial og kulturelle normer.

Miljørapportering

Afghanistan står overfor store miljøutfordringer når det gjelder forurensning av luft og vann, men også som en følge av avskoging og degenerering av naturressurser, som gir seg utslag i erosjon, jordras, flom og tørke. Miljø, naturressursforvaltning og katastroforebyggende arbeid utgjør derfor en viktig komponent i programarbeidet. Det arbeides med holdningsskapende arbeid i lokalmiljø og ved skoler, og med å bygge lokal kapasitet til å forebygge og håndtere naturkatastrofer. Resultatene er særlig synlige når det gjelder re-etablerting av skog samt ungdomsgrupper på flere av Afghanistankomiteens parter-skoler som jobber for miljøvern. NAC bruker «Environmental Impact Analysis (EIS)» ifm. utviklingen og gjennomføringen av prosjekter (siden 2013) for å forhindre at våre egne prosjekter bidrar til en ytterligere forringelse av miljøet.

Vurdering av forutsetning for videre drift og disponering av resultat

Aktivitetsregnskapet viser et driftsoverskudd for virksomheten i Norge på NOK 377 553. Dette skyldes innsparinger som følge av redusert bemanning ved Oslo kontoret frem til september 2019, samt at innsamlet beløp overstiger egenandelsforpliktelsene. NOK 278 465 tilføres formålskapitalen. Overskuddet i innsamlede midler, NOK 99 088 tilføres formålskapital med eksterne bindinger.

Afghanistankomiteen inngikk i 2019 en ny treårig avtale med Norad som bevilger NOK 30 millioner årlig til og med 2021. Sammen med andre flerårige avtaler gir dette et godt grunnlag for videre drift de to neste årene.